

Karel Havlíček
místopředseda vlády
a ministr průmyslu a obchodu

V Praze dne 27. června 2019
Č. j.: MPO 49431/19/41500/01000

Vážená paní starostko, vážený pane starosto,

dovolte mi, abych Vás pozval na diskusi o návrhu věcného záměru zákona o zapojení dotčených obcí a jejich občanů do procesu výběru lokality pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech a k povolení provozování úložiště radioaktivních odpadů. Návrh věcného záměru, jehož příprava je součástí Plánu legislativních prací vlády pro tento rok, si Vám dovoluji zaslat v příloze jako podklad pro diskusi.

Toto setkání se bude konat dne 17. července 2019 v budově Ministerstva průmyslu a obchodu Na Františku 32, Praha 1, od 13:00 do 15:00 hodin, v místnosti č. 239. S ohledem na omezenou kapacitu konferenčního sálu si na setkání můžete případně vzít nejvýše jednoho spolupracovníka dle Vašeho uvážení. Prosím potvrďte svoji účast i případnou účast Vašeho doprovodu na e-mail: vitova@mpo.cz do 11. července 2019.

Vzhledem ke společenské citlivosti i celkovému významu tématu ukládání radioaktivního odpadu bych rád uvítal i Váš názor a pohled na danou problematiku již v této přípravné fázi.

Těším se na setkání a diskusi s Vámi.

S pozdravem

Příloha

Adresáti dle rozdělovníku:

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

NÁVRH VĚCNÉHO ZÁMĚRU

**zákona o zapojení dotčených obcí a jejich občanů do řízení
směřujících k výběru lokality pro ukládání radioaktivního
odpadu v podzemních prostorech a k povolení provozování
úložiště radioaktivních odpadů**

Obsah věcného záměru

I. Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace RIA	4
1.1. Název	4
1.2. Důvod předložení a cíle	4
1.2.1. <u>Definice problému</u>	4
1.2.2. <u>Identifikace dotčených skupin</u>	7
1.2.3. <u>Popis cílového stavu</u>	7
1.2.4. <u>Popis existující vládní politiky pro danou oblast</u>	7
1.2.5. <u>Přehled právních předpisů, k nimž se věcný záměr váže.</u>	9
1.2.6. <u>Zhodnocení stávající právní úpravy</u>	13
1.3. Návrh variant řešení, identifikace a vyhodnocení nákladů a přínosů	19
1.3.1. <u>Varianta 0: Ponechání současného stavu - identifikace a vyhodnocení nákladů a přínosů</u> 20	
1.3.2. <u>Varianta 1: Přijetí navržené právní úpravy</u>	20
1.3.2.1. <u>Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů do řízení o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech</u>	20
1.3.2.2. <u>Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů při stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech</u>	21
1.3.2.3. <u>Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů při povolování provozování úložiště</u> 21	
1.3.2.4. <u>Změna atomového zákona v části týkající se poskytování příspěvků z jaderného účtu</u>	22
1.3.2.5. <u>Návrh věcného řešení zúžení a výběru v úvahu připadajících lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu.</u>	23
1.3.3. <u>Varianta 1 - Vyhodnocení nákladů a přínosů</u>	24
1.3.4. <u>Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy</u>	25
1.4. Implementace, vynucování, přezkum	25
1.5. Kontakty a prohlášení o schválení RIA	25

II. Způsob promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu.....	25
2.1. Promítnutí navrhovaného věcného řešení zapojení obcí do právního řádu	25
2.2. Posouzení souladu věcného záměru s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a se závazky plynoucími z členství v Evropské unii.....	26
2.3. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace	26
2.4. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.....	26
2.5. Zhodnocení korupčních rizik.....	26
2.6. Zhodnocení současného stavu a dopadů na životní prostředí.....	27
2.7. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k sociálním dopadům, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny	27
2.8. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu.....	27

I. Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace RIA

1.1. Název

Zákon o zapojení dotčených obcí a jejich občanů do řízení směřujících k výběru lokality pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech a k povolení provozování úložiště radioaktivních odpadů.

1.2. Důvod předložení a cíle

1.2.1. Definice problému

Dne 1. ledna 2017 nabyl účinnosti zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**atomový zákon**“), který ve svém ustanovení § 108 odst. 4 předpokládá přijetí zvláštního zákona upravujícího zapojení obcí a jejich občanů do určitých procesů souvisejících s vyhledáváním lokality pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech (dále jen „**úložiště**“), jakož i při samotném povolování provozu úložiště:

*„Postup při stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, postup při stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, postup při povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu a **postup, jak zajistit respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v těchto procesech, stanoví zvláštní zákon.**“*

Bez ohledu na datum nabytí účinnosti atomového zákona do dnešního dne nedošlo k legislativnímu naplnění tohoto ustanovení.

Formulaci ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona nelze považovat za tzv. normativní odkaz ve smyslu čl. 45 odst. 4 Legislativních pravidel vlády, nýbrž je třeba považovat jej za **nenormativní odkaz na jiný právní předpis ve smyslu čl. 45 odst. 5 Legislativních pravidel vlády, který má však být v legislativní praxi využíván zcela výjimečně:**

„Nenormativního odkazu na jiný právní předpis se v ustanovení právního předpisu používá zcela výjimečně, například je-li to odůvodněno potřebou komplexnosti obsahu právní úpravy. Odkazuje-li se tímto způsobem na jiný právní předpis, použijí se slova „jiný právní předpis“ doplněná popřípadě odkazem na poznámku pod čarou, v níž se uvede úplná citace tohoto jiného právního předpisu nebo jeho ustanovení.“

Z uvedeného plyne, že bez ohledu na existenci citovaného ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona se plně uplatní zásada *lex specialis derogat generali*, přičemž při neexistenci zvláštní právní úpravy je třeba postupovat podle právní úpravy obecné. Jinými slovy, pokud ustanovení § 108 odst. 4 obsahuje nenormativní odkaz na zvláštní zákon

upravující určité postupy, pak je třeba podle našeho názoru **při neexistenci takového zvláštního zákona upravujícího tyto postupy speciálně pro úložiště třeba vycházet z obecné právní úpravy obsažené zejména v zákoně o geologických pracích, v horním zákoně a v atomovém zákoně** (popřípadě z jakéhokoliv dalšího předpisu, který by tuto problematiku v budoucnu upravil).

S ohledem na výše uvedené závěry bylo nutné v první řadě posoudit, zda stávající právní předpisy upravující jednotlivé postupy již naplňují požadavky na zapojení obcí a jejich občanů do zde vyjmenovaných postupů, či nikoliv. Pouze v případě těch procesů, u kterých bude učiněn závěr, že stávající úprava zapojení obcí a jejich občanů je nedostatečná, je třeba za účelem naplnění požadavků § 108 odst. 4 atomového zákona přijmout speciální zákon.

Ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona lze rozdělit na celkem čtyři postupy, které mají být podle tohoto ustanovení stanoveny zvláštním zákonem:

- postup při **stanovení průzkumného území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- postup při **stanovení chráněného území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- postup při **povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu**
- postup, **jak zajistit respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v těchto procesech.**

S ohledem na nenormativní charakter tohoto ustanovení tomu nelze rozumět tak, že je třeba přijmout nový zvláštní zákon upravující veškeré zde zmíněné postupy, když jednotlivé postupy jsou upraveny v následujících zvláštních zákonech:

Postupy při stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech jsou upraveny v zákoně č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o geologických pracích**“)

Postupy při stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry (za zvláštní zásah do zemské kůry je považováno rovněž zařízení pro ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech) jsou upraveny v zákoně č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**horní zákon**“).

Postupy při povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu jsou kromě stavebního zákona upraveny v atomovém zákoně, neboť hlubinné úložiště je třeba považovat za jaderné zařízení ve smyslu § 3 odst. 2 písm. e) bod 6 atomového zákona, přičemž pro provoz každého jaderného zařízení je nutné povolení SÚJB – viz § 9 odst. 1 písm. f)

atomového zákona.

Co se týká postupu, „**jak zajistit respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v těchto procesech**“, lze opět uvést, že právní úprava postavení obcí a jejich občanů se liší podle typu jednotlivých procesů:

- Podle § 4a odst. 2 zákona o geologických pracích je respektování zájmu obcí, resp. jejich zapojení, zohledněno tím, že účastníkem řízení o stanovení průzkumného území je kromě žadatele **též obec**, na jejímž území je návrh průzkumného území nebo jeho část situována.
- V řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry je možné vzhledem k požadavku zapojení dotčených obcí s ohledem na § 34 odst. 2 horního zákona ve spojení s § 17 odst. 3 horního zákona konstatovat, že obec účastníkem tohoto správního řízení není. **Jediným účastníkem tohoto správního řízení je žadatel o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry.**
- **Jediným účastníkem** správního řízení o povolení provozování hlubinného úložiště, stejně jako všech ostatních povolovacích řízení podle atomového zákona, je v souladu s § 19 odst. 1 atomového zákona **pouze žadatel o příslušné povolení.**

Pokud je v ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona odkazováno na „**respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů**“, pak se jedná o obce, na jejichž katastrálním území je

- **stanoveno průzkumné území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- **stanoveno chráněné území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- **povoleno provozování úložiště** radioaktivního odpadu.

Z uvedeného přehledu plyne, že podle stávající právní úpravy je respektování zájmu obcí, resp. jejich zapojení, zohledněno v řízeních o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, kde je zakotveno účastenství obcí v těchto řízeních; ve zbývajících dvou řízeních již toto účastenství, z hlediska jejich zapojení, nelze z uvedených právních předpisů dovodit. S výjimkou řízení o stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech však nelze ani v jednom ze zbývajících dvou řízení hovořit o přímé právní úpravě „**respektování zájmů občanů zmíněných dotčených obcí, jimž náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1.**“

S ohledem na výše uvedené je tedy možné definovat problém, který má být návrhem věcného záměru řešen, tak, že se jedná o problém spočívající v **nedostatečném legislativním naplnění ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona ve stávajících**

právních předpisech (bez ohledu na skutečnost, že toto ustanovení vykazuje z legislativně technického hlediska závažné nedostatky).

Tento věcný záměr výlučně směřuje k legislativnímu naplnění § 108 odst. 4 atomového zákona, aby bylo dosaženo konzistence právní úpravy, a aby se ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona nestalo ustanovením obsoletním, nýbrž došlo k naplnění vůle zákonodárce vyjádřené v tomto ustanovení.

1.2.2. Identifikace dotčených skupin

Dotčenými skupinami jsou v daném případě obce definované v § 108 odst. 4 atomového zákona, tedy obce, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občané.

1.2.3. Popis cílového stavu

Jako cílový stav lze popsat situaci, kdy bude legislativně naplněno ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona, tedy bude dostatečně legislativně upraveno respektování zájmů obcí, **kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v následujících postupech:**

- postup při **stanovení průzkumného území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- postup při **stanovení chráněného území** pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- postup při **povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu**

1.2.4. Popis existující vládní politiky pro danou oblast

V souladu s § 108 odst. 1 atomového zákona Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „**MPO**“) zpracovává pro nakládání s radioaktivním odpadem, včetně radioaktivního odpadu vzniklého při radiační havárii jako její důsledek, a vyhořelým jaderným palivem **koncepti nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým jaderným palivem**, kterou pravidelně vyhodnocuje, nejméně jednou za 10 let, a v případě potřeby ji aktualizuje. O koncepti nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým jaderným palivem, jejím vyhodnocení a aktualizaci informuje Ministerstvo průmyslu a obchodu Evropskou komisí.

V souladu s § 108 odst. 1 atomového zákona zpracovalo MPO aktualizaci předchozí Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a s vyhořelým jaderným palivem v ČR přijaté usnesením vlády ČR č. 487/2002 dne 15. května 2002, přičemž aktualizovaná „Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a s vyhořelým jaderným palivem v ČR“ byla schválena usnesením vlády ČR č. 852/2017 ze dne 29. listopadu 2017 (dále jen: „**Koncepce**“).

V souladu 2 bodem Koncepce se při nakládání s radioaktivními odpady (dále jen „**RAO**“) a vyhořelým jaderným palivem (dále též jen „**VJP**“) uplatní mj. tyto hlavní zásady:

- Základní strategií ČR pro zneškodnění VJP je jeho přímé uložení do hlubinného úložiště, které bude připraveno k provozu do roku 2065.
- Do zprovoznění hlubinného úložiště budou VJP a RAO nepřijatelné do přípoверхových úložišť skladovány bezpečně u původců nebo v zařízeních SÚRAO.
- Nakládání s RAO a VJP a příprava hlubinného úložiště jsou prováděny v souladu se všemi legislativními požadavky, mezinárodními doporučeními a na úrovni současného poznání ve světě.
- Budou sledovány a vyhodnocovány možnosti vedoucí ke snížení objemu a radiotoxicity VJP.
- Do procesu přípravy úložišť RAO a VJP **bude zapojena veřejnost, které bude dána možnost zúčastnit se při naplňování jednotlivých etap přípravy.** Výběr lokality pro hlubinné úložiště bude založen na partnerství SÚRAO s dotčenými obcemi.

V bodě 5.3. Koncepce je rekapitulována dosavadní snaha o zapojení obcí do procesu výběru lokality hlubinného úložiště formou vytvoření „Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti“, jež zahrnovala kromě zástupců státu i zástupce obou parlamentních komor, zástupce všech uvažovaných lokalit a zástupce nevládních organizací.

Dle Koncepce je i přes nastalé problémy s funkčností Pracovní skupiny do budoucna důležité „zajistit na státu nezávislou činnost, vyjasnit mechanismus zpracování výsledků práce a projednat rozšíření působnosti Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti - vytvořit lokální pracovní skupiny na užším počtu lokalit. Pro zajištění nezávislé činnosti Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti je nutné zajistit odpovídající finanční prostředky, a to jak pro činnost Pracovní skupiny (nezávislé komise) tak i jejich podskupin přímo v lokalitách.

Koncepce dále obsahuje v bodě 5.4. doporučení, aby byl aktualizován legislativní návrh pro posílení postavení obcí při výběru lokality hlubinného úložiště a předložen ke schválení vládě.

Koncepce v bodě 8.7. obsahuje koncepční cíle a první milníky týkající se přípravy

hlubinného úložiště:

- Vybrat minimálně 2 vhodné kandidátní lokality pro HÚ se stanoviskem dotčených obcí a předložit vládě ke schválení (rok 2022).
- Připravit projektovou a bezpečnostní dokumentaci k vydání rozhodnutí o finální lokalitě (se souhlasem obcí) a podat žádost o územní ochranu vybrané lokality (rok 2025)
- Zahájit výstavbu podzemní laboratoře ve finální lokalitě (rok 2030)
- Zahájit výstavbu hlubinného úložiště (rok 2050)
- Zahájit provoz hlubinného úložiště (rok 2065)

1.2.5. Přehled právních předpisů, k nimž se věcný záměr váže.

Mezinárodní úmluvy

- a) Společná úmluva o bezpečnosti při nakládání s vyhořelým palivem a o bezpečnosti při nakládání s radioaktivními odpady z roku 1997 (sdělení o přijetí úmluvy bylo zveřejněno ve Sbírce mezinárodních smluv 2012, částka 2, pod číslem 3/2012)**

Tato mezinárodní úmluva byla přijata pod gescí Mezinárodní agentury pro atomovou energii (Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 40 odst. 1 dne 18. června 2001, tímto dnem vstoupila v platnost podle odst. 2 téhož článku i pro Českou republiku) s cílem celosvětově dosáhnout a udržovat vysokou úroveň bezpečnosti při nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivními odpady cestou posílení národních opatření a mezinárodní spolupráce, včetně případné technické spolupráce vztahující se k bezpečnosti.

Cílem úmluvy je dále zajistit, aby v průběhu všech fází nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivními odpady existovaly účinné zábrany proti potenciálním rizikům tak, aby jednotlivci, společnost a životní prostředí byli chráněni proti škodlivým účinkům ionizujícího záření, a to v současné době i v budoucnu, takovým způsobem, aby potřeby a cíle současné generace byly naplněny, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací naplňovat své potřeby a cíle a zabránit haváriím s radiologickými následky a zmírnit jejich následky, pokud takové nastanou v průběhu kterékoliv fáze nakládání s vyhořelým palivem nebo radioaktivními odpady.

Ohledně zapojení veřejnosti či obcí do řízení vedoucích k umístění úložiště tato úmluva ničeho nestanoví, ovšem obsahuje povinnost státu konzultací s ostatními smluvními stranami Úmluvy (rozuměj státy), pokud by je umístění úložiště mohlo ovlivnit, jakož i povinnost poskytování obecných údajů o úložišti těmto smluvním stranám na jejich žádost za účelem vyhodnocení dopadu na jejich území z hlediska bezpečnosti. Úmluva dále stanoví povinnost zpřístupňování informací o bezpečnosti takového zařízení veřejnosti.

Právní předpisy Evropské unie:

b) Směrnice Rady 2011/70/Euratom ze dne 19. července 2011, kterou se stanoví rámec Společenství pro odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem

Tato směrnice stanoví rámec Společenství pro zajištění odpovědného a bezpečného nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem s cílem zabránit nepřiměřenému zatížení budoucích generací. Směrnice v bodě 31 preambule stanoví požadavek transparentnosti při nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem, přičemž transparentnost by měla být zaručena tím, že se v souladu s vnitrostátními a mezinárodními závazky zajistí účinná informovanost veřejnosti a možnost zapojení všech zúčastněných stran, včetně místních orgánů a veřejnosti, do procesu rozhodování. Podle čl. 10 odst. 2 směrnice se členské státy zavázaly zajistit, aby veřejnost měla v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními závazky potřebnou příležitost účinně se účastnit procesu rozhodování týkajícího se nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem. Směrnice stanovuje, že každý členský stát zajistí provádění svého vnitrostátního programu pro nakládání s radioaktivními odpady a s vyhořelým jaderným palivem, který se vztahuje na všechny druhy těchto odpadů, spadající do jeho pravomoci a na všechny fáze nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem od jejich vzniku po uložení. Členské státy měly za povinnost implementovat tuto směrnici do národních právních řádů, a to nejpozději do 23. srpna 2013.

Podle č. 14 odst. 1 směrnice poprvé do 23. srpna 2015 a poté každé tři roky předkládají členské státy Komisi zprávu o provádění této směrnice, přičemž využívají přezkum a podávání zpráv podle společné úmluvy.

Podle zveřejněných pokynů členským státům k aplikaci čl. 14 odst. 1 směrnice 2011/70/Euratom („Guidelines for Member States reporting on Article 14.1 of Council Directive 2011/70/Euratom“) vydaných European Nuclear Safety Regulators Group (Skupina evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost, dále jen „ENSREG“) by předkládaná národní zpráva měla obsahovat popis právních ustanovení, která stanoví požadavky na zpřístupnění informací veřejnosti, pracovníkům a dalším zúčastněným stranám o nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem, včetně umožnění účinné účasti veřejnosti na rozhodovacím procesu týkajícím se nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem.

Vnitrostátní právní předpisy - zákony

c) zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „atomový zákon“)

Uvedený zákon v souladu s § 1 odst. 1 zpracovává příslušné předpisy Evropského

společenství pro atomovou energii (dále jen „Euratom“) a Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Euratomu a Evropské unie a upravuje mj. nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým jaderným palivem - viz § 1 odst. 1 písm. c) atomového zákona.

d) zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále jen „horní zákon“)

Uvedený zákon stanovuje zásady ochrany a hospodárného využívání nerostného bohatství, zejména při vyhledávání a průzkumu, otvírce, přípravě a dobývání ložisek nerostů, úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, jakož i bezpečnosti provozu a ochrany životního prostředí při těchto činnostech.

e) zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o hornické činnosti“)

Uvedený zákon upravuje podmínky pro provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, podmínky pro nakládání s výbušninami a s výbušnými předměty, podmínky pro bezpečné provozování podzemních objektů, podmínky pro provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, organizaci a působnost orgánů státní báňské správy. Zákon se též vztahuje na výbušniny, pokud přešly z držení ozbrojených sil, bezpečnostních sborů, zpravodajských služeb České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky nebo Českého úřadu pro zkoušení zbraní a střeliva do držení organizací oprávněných s výbušninami nakládat podle tohoto zákona.

f) zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o geologických pracích“)

Uvedený zákon upravuje podmínky pro projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, jejich kontrolu a sankce.

g) zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“)

Uvedený zákon upravuje ve věcech územního plánování zejména cíle a úkoly územního plánování, soustavu orgánů územního plánování, nástroje územního plánování, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj území, rozhodování v území, možnosti sloučení postupů podle tohoto zákona s postupy posuzování vlivů záměrů na životní prostředí, podmínky pro výstavbu, rozvoj území a pro přípravu veřejné infrastruktury, evidenci územně plánovací činnosti a kvalifikační požadavky pro územně plánovací činnost, ve věcech stavebního řádu zejména povolování staveb a jejich změn, terénních úprav a zařízení,

užívání a odstraňování staveb, dohled a zvláštní pravomoci stavebních úřadů, postavení a oprávnění autorizovaných inspektorů, soustavu stavebních úřadů, povinnosti a odpovědnost osob při přípravě a provádění staveb.

h) zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů

Uvedený zákon upravuje posuzování vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví (dále jen „posuzování vlivů na životní prostředí“) a postup fyzických osob, právnických osob, správních orgánů a územních samosprávných celků (obcí a krajů) při tomto posuzování. Posuzování vlivů na životní prostředí podléhají v tomto zákoně vymezené záměry a koncepce, jejichž provedení by mohlo závažně ovlivnit životní prostředí. Účelem posuzování vlivů na životní prostředí je získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí, popřípadě opatření podle zvláštních právních předpisů, a přispět tak k udržitelnému rozvoji společnosti.

Vnitrostátní právní předpisy – podzákonné předpisy

i) vyhláška č. 377/2016 Sb., o požadavcích na bezpečné nakládání s radioaktivním odpadem a o vyřazování z provozu jaderného zařízení nebo pracoviště III. nebo IV. kategorie

Tato vyhláška v souladu s § 1 písm. a) – d) upravuje mj.

a) technické požadavky na zařízení pro pracoviště, kde se nakládá s radioaktivním odpadem,

b) postup pro shromažďování, třídění, zpracování, úpravu, skladování a ukládání radioaktivního odpadu,

c) způsob provádění uzavření úložiště radioaktivního odpadu,

d) požadavky na obsah dokumentace pro povolení nakládání s radioaktivním odpadem a jednotlivých etap vyřazování z provozu jaderného zařízení nebo pracoviště III. kategorie nebo pracoviště IV. kategorie,

j) vyhláška č. 378/2016 Sb., o umístění jaderného zařízení

Tato vyhláška v souladu s § 1 zapracovává příslušné předpisy Euratomu a upravuje

a) výčet vlastností území k umístění jaderného zařízení posuzovaných z hlediska jejich způsobilosti ovlivnit jadernou bezpečnost, radiační ochranu, technickou bezpečnost, monitorování radiační situace, zvládání radiační mimořádné události a zabezpečení během

životního cyklu jaderného zařízení a z hlediska dopadu jaderného zařízení na jednotlivce, obyvatelstvo, společnost a životní prostředí,

b) charakteristiky vlastností území k umístění jaderného zařízení způsobilých ovlivnit jadernou bezpečnost, radiační ochranu, technickou bezpečnost, monitorování radiační situace, zvládání radiační mimořádné události a zabezpečení během životního cyklu jaderného zařízení, při jejichž dosažení je umístění jaderného zařízení zakázáno,

c) požadavky na rozsah a způsob posuzování území k umístění jaderného zařízení a

d) požadavky na obsah dokumentace pro povolovanou činnost, kterou je umístění jaderného zařízení.

k) vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně a zabezpečení radionuklidového zdroje

Tato vyhláška v souladu s § 1 zapracovává příslušné předpisy Euratomu a stanoví požadavky na zajišťování radiační ochrany v expozičních situacích a způsob zabezpečení radionuklidového zdroje, včetně radionuklidového zdroje 1. až 3. kategorie zabezpečení.

l) vyhláška č. 329/2017 Sb., o požadavcích na projekt jaderného zařízení

Tato vyhláška mimo jiné stanoví pro projekt jaderného zařízení, kterým je hlubinné úložiště radioaktivních odpadů, principy bezpečného využívání jaderné energie.

m) nařízení vlády č. 35/2017 Sb., kterým se stanoví sazba jednorázového poplatku za ukládání radioaktivních odpadů a výše příspěvků z jaderného účtu obcím a pravidla jejich poskytování

Toto nařízení vlády stanoví v souladu se zmocněním v § 117 odst. 4 atomového zákona výši a pravidla poskytování příspěvků z jaderného účtu obcím, na jejichž katastrálním území je

- stanoveno průzkumné území pro zvláštní zásah do zemské kůry k ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech;
- stanoveno chráněné území pro zvláštní zásah do zemské kůry k ukládání radioaktivních odpadů v podzemních prostorech;
- povoleno provozování úložiště radioaktivního odpadu,

1.2.6. Zhodnocení stávající právní úpravy

a) Atomový zákon

Obečnou právní úpravu mírového využití jaderné energie představuje atomový zákon. Jedná se o koherentní právní předpis (kodex práva v oblasti jaderné bezpečnosti), který ovšem v současnosti nereflektuje (a zřejmě ani z koncepčních důvodů ani nemůže reflektovat) všechny související aspekty, spojené s procesem zřízení hlubinného úložiště. V souladu s § 1 odst. 1 atomového zákona jsou předmětem jeho úpravy následující oblasti:

(1) Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen „Euratom“) a Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Euratomu a Evropské unie a upravuje

- a) podmínky mírového využívání jaderné energie,
- b) podmínky vykonávání činností v rámci expozičních situací,
- c) nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým jaderným palivem,
- d) schvalování typu některých výrobků v oblasti mírového využívání jaderné energie a ionizujícího záření a podmínky přepravy radioaktivní nebo štěpné látky, radioaktivního odpadu nebo vyhořelého jaderného paliva,
- e) monitorování radiační situace,
- f) zvládání radiační mimořádné události,
- g) podmínky zabezpečení jaderného zařízení, jaderného materiálu a zdroje ionizujícího záření (dále jen „zabezpečení“),
- h) požadavky k zajištění nešíření jaderných zbraní a
- i) výkon státní správy v oblasti mírového využívání jaderné energie a ionizujícího záření.

Podle § 9 odst. 1 písm. a), b), e) a f) jsou nutná povolení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (dále jen „SÚJB“) k „umístění jaderného zařízení, výstavbě jaderného zařízení, uvádění do provozu jaderného zařízení bez jaderného reaktoru a provozu jaderného zařízení“.

Podle § 9 odst. 3 písm. a) je nutné povolení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost k „nakládání s radioaktivním odpadem, s výjimkou shromažďování, třídění a skladování radioaktivního odpadu přímo u původce radioaktivního odpadu, který je oprávněn s ním nakládat jako s otevřeným radionuklidovým zdrojem.“

§ 108 odst. 2 stanoví, že „s radioaktivním odpadem a vyhořelým jaderným palivem lze nakládat pouze tak, aby současným i budoucím generacím nebyla způsobena nepřiměřená technická, ekonomická a společenská zátěž.“

Dále atomový zákon k procesu vyhledávání hlubinného úložiště a jeho povolování obsahuje již výše uvedené ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona, k jehož naplnění tento věcný záměr především směřuje: „*Postup při stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, postup při stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, postup při povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu a **postup, jak zajistit respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v těchto procesech, stanoví zvláštní zákon.***“

V souladu s § 113 odst. 1 atomového zákona zajišťuje činnosti spojené s ukládáním radioaktivního odpadu Správa úložišť radioaktivních odpadů (dále jen „**Správa**“), která je organizační složkou státu zřízenou MPO, přičemž Správa vykonává činnosti na základě povolení podle tohoto zákona.

Podle § 113 odst. 2 věta první je činnost Správy financována **prostřednictvím státního rozpočtu z prostředků jaderného účtu.**

Dle § 113 odst. 4 písm. a) atomového zákona je předmětem činnosti Správy mj. **příprava, výstavba, uvádění do provozu, provoz a uzavření úložišť radioaktivního odpadu.**

Podle § 113 odst. 4 písm. m) atomového zákona je dále předmětem činnosti Správy poskytování příspěvků obcím podle § 117,

Svou činnost vykonává Správa na základě vládou schváleného statutu a ročního, tříletého a dlouhodobého plánu činnosti (§ 113 odst. 5).

V souladu s § 117 odst. 1 atomového zákona příspěvek z jaderného účtu náleží obci, na jejímž katastrálním území je

- a) stanoveno průzkumné území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- b) stanoveno chráněné území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech,
- c) povoleno provozování úložiště radioaktivního odpadu.

Vzhledem k tomu, že **předmětem navrhované právní úpravy má být dosažení „respektování zájmů obcí, kterým náleží příspěvek z jaderného účtu dle § 117 odst. 1, a jejich občanů v těchto procesech,“** jakož i posílení role obcí a veřejnosti obecně, je dále posouzeno, jak je v jednotlivých procesech a řízeních směřujících k vyhledávání lokality a výstavby hlubinného úložiště upraveno postavení obcí, resp. jejich občanů:

- b) Řízení o stanovení průzkumného území pro geologický průzkum**

Jako první v řadě řízení vedoucích k umístění a výstavbě hlubinného úložiště lze zmínit správní řízení vedené před Ministerstvem životního prostředí, jehož výsledkem je stanovení průzkumného území za účelem vyhledání a průzkumu vhodného území pro umístění hlubinného úložiště.

V souladu s § 4 odst. 1 zákona o geologických pracích je možné geologické práce pro vyhledávání a průzkum ložisek vyhrazených nerostů a průzkum výhradních ložisek nevyhrazených nerostů provádět **pouze na průzkumném území**, které je stanoveno právnické osobě nebo fyzické osobě, která má oprávnění k hornické činnosti.

Dle § 4 odst. 8 zákona o geologických pracích platí pro žádost o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásah do zemské kůry **obdobný postup jako pro vyhledávání nebo průzkum ložisek vyhrazených nerostů**.

Podle § 4a odst. 2 zákona o geologických pracích, **je účastníkem řízení o stanovení průzkumného území** kromě žadatele **též obec**, na jejímž území je návrh průzkumného území nebo jeho část situována.

Pokud je obec vlastníkem pozemků, na nichž mají geologické práce probíhat, vztahuje se na ni rovněž ustanovení § 14 odst. 1 zákona o geologických pracích, podle něhož má subjekt provádějící geologické práce povinnost před vstupem na cizí pozemek **povinnost uzavřít s vlastníkem pozemku** (nebo, není-li možné zjistit vlastníka, s nájemcem pozemku) **písemnou dohodu o provádění geologických prací**, zřizování pracovišť, přístupových cest, přívodu vody a energie, jakož i provádění nezbytných úprav půdy a odstraňování porostů, popřípadě zřizování staveb. Obec má v tomto případě možnost uzavření dohody se subjektem provádějícím geologické práce a smluvně se dohodnout na konkrétních podmínkách průzkumu, na druhou stranu je nedosažení dohody překonatelné rozhodnutím krajského úřadu.

Lze předpokládat, že řízení o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásah do zemské kůry – dále též jen „**PÚ ZZZK**“) se bude v rámci procesu přípravy hlubinného úložiště několikrát opakovat, v různých etapách průzkumných prací, s různou mírou podrobnosti a na postupně snižujícím se počtu lokalit.

Z výše uvedeného plyne, že **požadavek na respektování zájmů obcí ve smyslu § 108 odst. 4 atomového zákona v řízení o stanovení PÚ ZZZK je s ohledem na zákonem zakotvené účastenství obcí v tomto řízení naplněn**. Nicméně chybí právní úprava zapojení občanů těchto obcí do tohoto řízení, jak požaduje § 108 odst. 4 atomového zákona.

c) Řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry

Dalším z procesů je řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské

kůry. Zvláštními zásahy do zemské kůry se podle § 34 odst. 1 písm. b) horního zákona rozumí mj. **zřizování, provoz, zajištění a likvidace zařízení pro ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech.**

Ve smyslu § 34 odst. 2 horního zákona se na zvláštní zásahy do zemské kůry vztahují **přiměřeně některá ustanovení horního zákona** (konkrétně ustanovení § 11, 16, 17, 18, 23, 32, 33 a § 36 až 39 horního zákona) a ve smyslu § 34 odst. 3 horního zákona se **podzemní prostory, které vzniknou zvláštními zásahy do zemské kůry, považují za důlní díla.** Dle čl. 41 odst. 2 Legislativních pravidel vlády slova „přiměřeně“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního **předpisu lze použít výjimečně; vyjadřuje volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy.**

Podle § 17 odst. 1 horního zákona platí, že chráněné ložiskové území stanoví Ministerstvo životního prostředí po projednání s orgánem kraje v přenesené působnosti rozhodnutím vydaným v součinnosti s Ministerstvem průmyslu a obchodu, obvodním báňským úřadem a **po dohodě s orgánem územního plánování a stavebním úřadem.**

Podle § 17 odst. 3 horního zákona platí, že účastníkem řízení o stanovení chráněného ložiskového území je pouze navrhovatel. Zahájení řízení oznámí ministerstvo životního prostředí České republiky dotčeným orgánům státní správy, orgánu územního plánování a stavebnímu úřadu. **Ministerstvo životního prostředí České republiky nařídí ústní jednání spojené podle potřeby s místním šetřením a současně upozorní, že stanoviska uvedených orgánů státní správy a připomínky a návrhy účastníka se mohou uplatnit nejpozději při ústním jednání, jinak ministerstvo životního prostředí České republiky k nim nemusí přihlídnout.** Jestliže některý z uvedených orgánů státní správy potřebuje na řádné posouzení delší čas, ministerstvo životního prostředí České republiky na jeho žádost stanovenou lhůtu před jejím uplynutím přiměřeně prodlouží.

Co se týče respektování zájmů, resp. zapojení dotčené obce v tomto řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry je možné s ohledem na § 34 odst. 2 horního zákona ve spojení s § 17 odst. 3 horního zákona dovozovat, že obec účastníkem tohoto správního řízení není. **Jediným účastníkem tohoto správního řízení je žadatel o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry.**

Na druhou stranu je zde dána podmínka dohody s orgánem územního plánování (obecní úřad obce s rozšířenou působností) a příslušným stavebním úřadem.

Podle § 17 odst. 5 ve spojení s ust. § 34 odst. 2 horního zákona musí být **hranice chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry vyznačeny v územně plánovací dokumentaci,** tj. v zásadách územního rozvoje, jakož i v územních plánech, resp. regulačních plánech.

V chráněném území pro zvláštní zásahy do zemské kůry stanoveném pro ukládání radioaktivních odpadů v podzemních prostorech **nelze povolit činnosti, které by mohly vést k narušení izolačních bariér úložných prostor a ke kontaminaci osob nebo složek**

životního prostředí radioaktivní látkou (§ 18 odst. 4 horního zákona).

Náležitosti žádosti o **stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry** jsou stanoveny v § 1 a 2 vyhlášky č. 364/1992 Sb., o chráněných ložiskových územích, ve znění pozdějších předpisů s tím, že dle § 6 vyhlášky se na stanovení, změnu, zrušení a evidenci chráněného území pro zvláštní zásahy do zemské kůry vztahují přiměřeně ustanovení § 1 až 5.

Z výše uvedeného plyne, že **požadavek na respektování zájmů obcí ve smyslu § 108 odst. 4 atomového zákona v řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry** – dále též jen „CHÚ ZZZK“ není s ohledem na chybějící účastenství obcí v tomto řízení naplněn. I přes skutečnost zakotvení povinnosti nařídit v řízení o stanovení CHÚ ZZZK ústní jednání však chybí přímá právní úprava zapojení občanů těchto obcí do tohoto řízení, jak požaduje § 108 odst. 4 atomového zákona.

d) Povolení SÚJB k umístění, k výstavbě a k uvedení jaderného zařízení do provozu

V souladu s ust. § 3 odst. 2 písm. c) atomového zákona je třeba úložiště radioaktivního odpadu (s výjimkou úložiště obsahujícího výlučně přírodní radionuklidy) považovat za **jaderné zařízení**.

Podle § 9 odst. 1 písm. a), b) a e) atomového zákona jsou **umístění jaderného zařízení, jeho výstavba, jakož i uvádění do provozu jaderného zařízení bez jaderného reaktoru, možné pouze na základě povolení SÚJB**.

Podle § 47 odst. 1 atomového zákona musí být území k umístění jaderného zařízení posouzeno z hlediska

a) jeho vlastností způsobilých ovlivnit jadernou bezpečnost, radiační ochranu, technickou bezpečnost, monitorování radiační situace, zvládání radiační mimořádné události a zabezpečení během životního cyklu jaderného zařízení a

b) dopadu jaderného zařízení na jednotlivce, obyvatelstvo, společnost a životní prostředí.

Prováděcí právní předpis k atomovému zákonu, vyhláška SÚJB č. 378/2016 Sb., o umístění jaderného zařízení, ve svém ustanovení § 18 stanoví **zvláštní požadavky na rozsah a způsob posuzování území k umístění hlubinného úložiště**, resp. stanoví charakteristiky území, na nichž je umístění hlubinného úložiště zakázáno.

Podle § 19 odst. 1 atomového zákona se povolení vydává na základě žádosti, přičemž **žadatel je jediným účastníkem řízení**. Z toho plyne, že přímé účastenství obcí v řízeních o povolení vedených před SÚJB není založeno. Je ovšem nutno zdůraznit, že povolení vztahující se k hlubinnému úložišti podle atomového zákona tvoří regulační celek s rozhodnutími a povoleními podle stavebního zákona a za současného právního stavu slouží tato povolení jako podkladová rozhodnutí pro územní rozhodnutí a stavební povolení.

K souvisejícím řízením podle stavebního zákona také SÚJB na základě atomového zákona vydává závazné stanovisko, v němž zohledňuje požadavky atomového zákona a jeho prováděcích právních předpisů. Požadavky atomové legislativy jsou tedy brány v potaz rovněž v řízeních podle stavebního zákona, v nichž je respektování zájmů obcí nebo jejich občanů založeno jakožto v navazujících řízeních dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (viz níže).

Z výše uvedeného plyne, že **požadavek na respektování zájmů obcí a jejich občanů ve smyslu § 108 odst. 4 atomového zákona v řízení o povolení provozování hlubinného úložiště lze považovat díky vazbě na řízení podle stavebního zákona a na zákon o posuzování vlivů na životní prostředí za naplněný.**

e) Řízení vedená na základě stavebního zákona a zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Z důvodu komplexního posouzení, jak je v jednotlivých procesech a řízeních směřujících k vyhledávání lokality a výstavby hlubinného úložiště upraveno postavení obcí, resp. jejich občanů, je na závěr nutné i obecně zmínit právní úpravu obsaženou ve stavebním zákoně a v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí.

V souladu s příslušnými procesními pravidly, jež jsou v příslušných ustanovení těchto právních předpisů obsaženy, **jsou jak obce dotčené příslušným záměrem, tak i jejich občané, účastny těchto řízení a je jim umožněno vznášet k příslušnému záměru svá vyjádření, případně i námitky a/nebo připomínky.** Současně pak platí, že správní orgány, které jsou podle těchto právních předpisů příslušné záměry posuzovat, **mají povinnost vyjádření, popř. námitky a připomínky zúčastněných ve svém rozhodnutí řádně vypořádat.** Rozhodnutí těchto správních orgánů rovněž podléhá soudnímu přezkumu.

Pro úplnost je pak rovněž nutné upozornit na skutečnost, že **záměr hlubinného úložiště radioaktivního odpadu bude vždy podléhat posuzování vlivů tohoto záměru na životní prostředí** (viz ustanovení § 4 odst. 1 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí).

Z výše uvedeného plyne, že **požadavek na respektování zájmů obcí ve smyslu § 108 odst. 4 atomového zákona a jejich občanů je v řízení vedených podle stavebního zákona a zákona o posuzování vlivů na životní prostředí bezesbýtku naplněn.**

1.3. Návrh variant řešení, identifikace a vyhodnocení nákladů a přínosů

1.3.1. Varianta 0: Ponechání současného stavu - identifikace a vyhodnocení nákladů a přínosů

Hlavním rizikem ponechání současného stavu je **budoucí zpochybnění jednotlivých řízení vedoucích k umístění a povolení provozování úložiště s ohledem na nedostatečné naplnění ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona, a to zejména ze strany subjektů, jejichž zájmy má toto ustanovení chránit (tj. ze strany obcí, jimž náleží příspěvek z jaderného účtu a jejich občanů), zejména prostřednictvím správních žalob proti jednotlivým správním rozhodnutím podle soudního řádu správního. Toto riziko je třeba považovat (při zachování stávajícího znění § 108 odst. 4 atomového zákona) v zásadě za možné.**

Bez ohledu na existenci § 108 odst. 4 atomového zákona je třeba zdůraznit, že celý proces přípravy vyhledávání lokality, umístění a výstavby je dlouhodobým procesem a je v zájmu státu, aby postupoval v co největším konsensu s dotčenými obcemi. Nepřijetí navrhaného věcného řešení a zachování stávajícího stavu může v důsledku přispět k tomu, že celý proces výběru lokality úložiště bude probíhat ve více konfrontačním duchu, neboť obce budou namítat své nedostatečné zapojení do tohoto procesu. To může zároveň přispět k prodloužení a zkomplikování procesu přípravy výstavby úložiště a ke snaze o blokaci záměru za každou cenu.

1.3.2. Varianta 1: Přijetí navržené právní úpravy

1.3.2.1. Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů do řízení o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech

Co se týká zapojení obcí, jimž náleží příspěvek z jaderného účtu podle § 117 odst. 4 atomového zákona, pak se s ohledem na zákonem zakotvené účastenství obcí v řízení o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásah do zemské kůry (§4a odst. 2 zákona o geologických pracích), pak je **požadavek respektování zájmů těchto obcí dle současné právní úpravy již dostatečně zajištěn. Pouze obtížně si lze představit efektivnější způsob, jak zajistit respektování zájmů obcí, než je zajištění jejich účastenství v řízení, právo veta obce by nemělo žádnou analogii a obci nepřísluší ani při budování jiných zařízení nebo provozů na území obce. To samé platí, že v úvahu nepřichází ani zakotvení požadavku dohody se všemi dotčenými obcemi, což se v praxi ukazuje jako nerealistické.**

Nicméně v současné právní úpravě chybí zakotvení zapojení občanů dotčených obcí ve smyslu § 108 odst. 4 atomového zákona.

Tento nedostatek by měl být dle návrhu věcného záměru odstraněn tím, že příslušnému správnímu orgánu (tj. MŽP) **bude uloženo, aby v průběhu řízení o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech**

nařídil ústní jednání. Návrh věcného záměru pak současně upraví, resp. rozšíří, mechanismus zapojení občanů v řízení o stanovení PÚ ZZZK, a to zejména v souladu s principy správního řadu.

1.3.2.2. Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů při stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech

Co se týče zapojení dotčené obce v řízení o stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech je možné s ohledem na § 34 odst. 2 horního zákona ve spojení s § 17 odst. 3 horního zákona dovozovat, že **obec účastníkem tohoto správního řízení není. Jediným účastníkem tohoto správního řízení je žadatel o stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech.**

Dle návrhu věcného záměru by mělo dojít k zapojení dotčených obcí, tedy obcí, na jejichž katastrálním území má být chráněné území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech stanoveno, a to **speciální úpravou účastenství těchto obcí oproti obecné právní úpravě obsažené v horním zákoně. Dle této speciální úpravy by účastníkem řízení o stanovení CHÚ ZZZK vedle žadatele byly i obce, na jejichž katastrálním území má být CHÚ ZZZK stanoveno.**

I přes skutečnost zakotvení povinnosti nařídít v řízení o stanovení CHÚ ZZZK ústní jednání však chybí přímá právní úprava zapojení občanů těchto obcí do tohoto řízení, jak požaduje § 108 odst. 4 atomového zákona. Návrh věcného záměru tak současně upraví, resp. rozšíří, mechanismus zapojení občanů v řízení o stanovení CHÚ ZZZK, a to zejména v souladu s principy správního řadu.

1.3.2.3. Návrh věcného řešení zapojení obcí a jejich občanů při povolování provozování úložiště

S ohledem na specifický vysoce odborný charakter tohoto typu řízení by se v rámci zákonného požadavku zapojení, resp. respektování zájmu obcí, nejednalo o rozšíření okruhu účastníků o dotčené obce, ale dle návrhu věcného záměru by SÚRAO mělo povinnost vyžádat si od obcí, na jejichž katastrálním území má být povolen provoz úložiště, **vyjádření k záměru povolení provozování úložiště radioaktivního odpadu. Vyjádření obce by nebylo pro SÚRAO závazné. Obcím by byla dána lhůta 30 dnů ode dne doručení výzvy pro zaslání vyjádření SÚRAO.**

Uvedená vyjádření obcí zaslaná SÚRAO v zákonné lhůtě 30 dnů by byla povinnou **přílohou žádosti o povolení provozování úložiště** radioaktivního odpadu předkládané SÚJB.

Respektování zájmů obcí a jejich občanů je dále při povolování provozování úložiště

zajištěno prostřednictvím procesu EIA a navazujících řízení, zejména podle stavebního zákona.

1.3.2.4. Změna atomového zákona v části týkající se poskytování příspěvků z jaderného účtu

Stávající právní úprava obsažená v § 117 atomového zákona dostatečně nereflektuje aktuální vývoj situace, kdy obce, na jejichž katastrálním území probíhaly a nadále i probíhají výzkumné práce vybraných lokalit pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech ze strany SÚRAO, nemají možnost čerpat příspěvky z jaderného účtu.

Tento nedostatek by měl být dle návrhu věcného záměru odstraněn tím, že uvedeným obcím bude náležet jednorázový příspěvek z jaderného účtu. Dle návrhu věcného záměru by se mělo jednat o částku 1.000.000,- Kč.

Legislativně by měl být dle návrhu věcného záměru tento nedostatek odstraněn tím, že do stávajícího znění ustanovení § 117 atomového zákona by se přidal odstavec, který by uvedl, **že o příspěvek z jaderného účtu může dále požádat obec, vzhledem k jejímuž katastrálnímu území byla Ministerstvu životního prostředí podána ze strany SÚRAO žádost o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech. Tento příspěvek by byl dle návrhu věcného záměru vázán na rozvoj dopravní a technické infrastruktury obce, která by žádost o tento příspěvek podala.**

Současně by dle návrhu věcného záměru došlo ke změně přechodných ustanovení atomového zákona, ve kterých by bylo stanoveno, že **o výše uvedený příspěvek může požádat obec, vzhledem k jejímuž katastrálnímu území byla v období ode dne 1. 1. 2017 do dne 31. 12. 2020 podána Ministerstvu životního prostředí ze strany SÚRAO žádost o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, a to bez ohledu na to, jak bude následně SÚRAO s takovou žádostí disponovat. Žádost o předmětný příspěvek by musela dotčená obec podat do 3 měsíců od nabytí účinnosti zákona o zapojení obcí (tedy zákona, k němuž je tímto dokumentem vypracován návrh věcného záměru). Po tomto datu by již v úvahu připadající obce nemohly o předmětný příspěvek žádat.**

Pravidla pro poskytnutí tohoto jednorázového příspěvku by byla stanovena v prováděcím právním předpisu (lze zmínit, že s obdobnou konstrukcí již počítá stávající znění § 117 odst. 4 atomového zákona). Tento prováděcí právní předpis by zejména stanovil náležitosti žádosti obce o tento příspěvek, jejíž povinnou přílohou by bylo oznámení MŽP o podání žádosti o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech adresované příslušné obci, jakož i lhůty, ve kterých bude SÚRAO povinno tento jednorázový příspěvek z jaderného účtu dotčené obci převést, případně – dle výsledků projednání – i výši tohoto příspěvku.

1.3.2.5. Návrh věcného řešení zúžení a výběru v úvahu připadajících lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu.

Stávající právní úprava obsažená v zákoně o geologických pracích upravuje postupy při stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech. Postupy při stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech pak upravuje horní zákon. Je nutné rovněž zmínit postupy při povolování provozování úložiště radioaktivního odpadu, které jsou upraveny v atomovém zákoně.

V současné právní úpravě však chybí úprava procesních pravidel při zúžení a výběru v úvahu připadajících lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu mezi jednotlivými fázemi tohoto procesu uvedenými v předchozím odstavci.

Tento nedostatek by měl být dle návrhu věcného záměru odstraněn tím, že SÚRAO bude **návrh na zúžení v úvahu připadajících lokalit** pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu **předkládat spolu se všemi podklady** (např. předběžné bezpečnostní zprávy, geologické zprávy, stanoviska dotčených orgánů státní správy, apod.) **a dokumenty osvědčující výsledky řízení s účastí obcí, a to včetně vyjádření a námitek obcí učiněných v jednotlivých fázích procesu přípravy a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu** (tj. vedle vyjádření obcí i vydaná rozhodnutí v řízení o stanovení průzkumného, resp. chráněného území), **MPO**. Součástí návrhu na zúžení lokalit učiněného ze strany SÚRAO bude rovněž **vyhodnocení navrhovaných lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu dle zákonných kritérií pro jejich hodnocení** (tedy z hlediska bezpečnosti, technické proveditelnosti a vlivů na životní prostředí). **MPO návrh SÚRAO prověří**, a pokud se bude chtít odchýlit od návrhu SÚRAO, pak bude muset nejdříve poskytnout SÚRAO možnost zaujmout stanovisko a poskytnout MPO všechny dostupné vědecké a technické podklady na podporu závěrů uvedených v tomto případném stanovisku. **Na základě výsledku této prověrky postoupí MPO návrh na zúžení lokalit vládě ČR. O přijetí rozhodnutí o zúžení lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu pak vláda ČR rozhodne svým usnesením.**

Tato procesní pravidla by se dle návrhu věcného záměru použila obdobně i v případě výběru finální a záložní lokality pro umístění a výstavbu hlubinného úložiště radioaktivního odpadu; to samozřejmě za podmínky, že součástí návrhu budou stanoviska všech dotčených orgánů státní správy.

1.3.3. Varianta 1 - Vyhodnocení nákladů a přínosů

Za zásadní přínos je třeba považovat skutečnost, že dojde k legislativnímu naplnění ustanovení § 108 odst. 4 atomového zákona ve stávajících právních předpisech, čímž se předejde možnému zpochybnění (např. ve správním soudnictví) jednotlivých procesů vyjmenovaných v § 108 odst. 4 atomového zákona (řízení o stanovení průzkumného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, řízení o stanovení chráněného území pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, řízení o povolení provozování úložiště radioaktivního odpadu).

Obecně je pak přínosem navrhovaného řešení posílení legitimacy výběru lokality úložiště a dalších navazujících procesů formou zapojení dotčených obcí a jejich občanů. Posílení legitimacy výběru lokality úložiště bude dále dosaženo tím, že návrh věcného záměru ve svých úvodních ustanoveních (případně ve své preambuli) stanoví, že hlubinné úložiště je strategický projekt státu, resp. že výběr lokality úložiště pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech, jakož i příprava, výstavba, uvádění do provozu, provoz a uzavření takového úložiště radioaktivního odpadu se uskutečňují ve veřejném zájmu [lze zmínit, že prohlášení o tom, že určité činnosti jsou uskutečňovány ve veřejném zájmu, je již legislativně upraveno např. v § 3 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů – nejedná se tak o legislativní novum].

Za přínos lze rovněž považovat skutečnost, že navrhované řešení kompenzuje obcím dopady plynoucí z jejich geografické blízkosti k jadernému zařízení, sloužícímu pro ukládání radioaktivních odpadů, jež jsou spojeny s prováděním výzkumných prací ze strany SÚRAO. Provádění těchto výzkumných prací totiž dotčené obce potenciálně poškozuje, přestože jen nepřímo (např. dopadem na ceny nemovitostí, možné investiční záměry obce apod.), a to často po relativně dlouhou dobu i bez konkrétních prací na úložišti radioaktivního odpadu. Výše jednorázového příspěvku z jaderného účtu tak byla stanovena kvalifikovaným odhadem, aby poskytovala obci dostatečnou finanční náhradu za nepřímou újmu, která je ji prováděním výzkumných prací vybraných lokalit pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech ze strany SÚRAO způsobena.

Konečně lze za přínos považovat to, že navrhované řešení upravuje pravidla procesu zúžení v úvahu připadajících lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště, čímž napravuje širokou veřejností často kritizovaný problém, že v procesu zúžení v úvahu připadajících lokalit pro přípravu a umístění hlubinného úložiště nejsou pevně stanovena procesní pravidla (tzv. „pravidla hry“). Nyní jsou tak tato pravidla upravena v návrhu věcného záměru.

Negativním důsledkem navrhovaného zákona může být prodloužení celého procesu z důvodu nutnosti zavedení nových procesů (rozšíření účastenství v řízení o stanovení CHÚ ZZZK, požadavek provést ústní jednání, požadavek vyžádání si vyjádření obcí v řízení o

povolení provozování úložiště radioaktivních odpadů); toto prodloužení by však mělo být v porovnání s celkovou délkou všech procesů vedoucích k umístění úložiště zanedbatelné.

Z výše uvedeného je zřejmé, že přínosy Varianty 1 jednoznačně převažují nad přínosy spojené s Variantou 0, když zároveň rizika spojená se zachováním stávající úpravy jsou jednoznačně závažnější, než jaká jsou rizika spojená s přijetím nové právní úpravy.

1.3.4. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy

Co se týká ekonomických nákladů spojených s navrhovaným věcným záměrem, jsou tyto dopady neutrální.

BUDE DOPLNĚNO – hospodářský a finanční dosah musí být ještě podroben důkladnější analýze

1.4. Implementace, vynucování, přezkum

Implementace je navrhována přijetím samostatného zákona o výběru lokality pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech.

1.5. Kontakty a prohlášení o schválení RIA

Jméno a příjmení: BUDE DOPLNĚNO

Útvar: BUDE DOPLNĚNO

Telefon: BUDE DOPLNĚNO

II. Způsob promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu

2.1. Promítnutí navrhovaného věcného řešení zapojení obcí do právního řádu

Jako promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu je navrhováno přijetí zvláštního zákona o zapojení dotčených obcí a jejich občanů do řízení směřujících k výběru lokality pro ukládání radioaktivního odpadu v podzemních prostorech a k povolení provozování úložiště radioaktivních odpadů. Tato právní úprava by byla v relevantní části speciální k úpravám obsaženým v jiných právních předpisech - zákon o geologických pracích, horní zákon, atomový zákon.

2.2. Posouzení souladu věcného záměru s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a se závazky plynoucími z členství v Evropské unii

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaný věcný záměr je i v souladu s požadavky Směrnice Rady 2011/70/Euratom, která mj. ukládá členským státům zajistit, aby veřejnost měla v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními závazky potřebnou příležitost účinně se účastnit procesu rozhodování týkajícího se nakládání s vyhořelým jaderným palivem a radioaktivními odpady.

Navrhovaný věcný záměr je i v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Společná úmluva o bezpečnosti při nakládání s vyhořelým jaderným palivem a o bezpečnosti při nakládání s radioaktivními odpady z roku 1997 se otázkou zapojení obcí do procesu vyhledávání hlubinného úložiště vůbec nezabývá.

2.3. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Navrhované řešení nevytváří žádné rozdíly, které by byly v rozporu se zákazem diskriminace. Navrhované řešení nemá dopad na specifické skupiny obyvatel, netýká se postavení fyzických osob a nemá dopad na rovnost žen a mužů.

2.4. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhované řešení nemá žádný dopad na oblast ochrany soukromí a osobních údajů.

2.5. Zhodnocení korupčních rizik

Bylo provedeno zhodnocení korupčních rizik v souladu s čl. 4 odst. 1 písm. h) Legislativních pravidel vlády, a to podle Metodiky hodnocení korupčních rizik (Corruption Impact Assessment, Metodika hodnocení korupčních rizik), kterou uveřejnil Úřad vlády České republiky, Odbor hodnocení dopadů regulace.

2.6. Zhodnocení současného stavu a dopadů na životní prostředí

Návrh věcného záměru zákona nemá negativní dopad na životní prostředí. Po přijetí zákona lze naopak očekávat pozitivní dopady související s posílením veřejné kontroly v důsledku širšího zapojení obcí a veřejnosti do jednotlivých řízení směřujících k umístění úložiště, resp. k povolení jeho provozování.

2.7. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k sociálním dopadům, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Návrh nemá sociální dopady, zejména dopady na specifické skupiny obyvatel, osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny.

2.8. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad na bezpečnost nebo obranu státu.

Doložka konverze do dokumentu obsaženého v datové zprávě

Tento dokument, který vznikl převedením vstupu v listinné podobě do podoby elektronické pod pořadovým číslem **120056483-19239-190628152358**, skládající se z **28** listů, se doslovně shoduje s obsahem vstupu.

Zajišťovací prvek: **bez zajišťovacího prvku**

Jméno a příjmení osoby, která konverzi provedla: **RENÁTA ŠULCOVÁ**

Vystavil: **Ministerstvo průmyslu a obchodu**

Pracoviště: **Ministerstvo průmyslu a obchodu**

na Ministerstvu průmyslu a obchodu dne 28.06.2019

120056483-19239-190628152358